

ŽUPANIJSKO NATJECANJE IZ GEOGRAFIJE 2012. GODINE

Razred ili kategorija natjecanja: 1. razred

Zaporka

--	--	--	--	--

Broj postignutih bodova _____ / 70

Potpis članova Županijskog povjerenstva

1. _____

2. _____

3. _____

Mjesto i nadnevak: _____

Za rješavanje zadataka predviđeno je 60 minuta.

Test se rješava kemijskom olovkom s plavom tintom koja se ne briše. Uporaba obične olovke i crvene ili neke druge boje tinte (osim plave) rezultira diskvalifikacijom učenika.

Pri rješavanju testa treba primijeniti jezičnu normu standardnoga hrvatskoga jezika, posebice treba poštivati pravopisna pravila o pisanju velikoga i maloga početnoga slova geografskih imena. Geografska imena čije je podrijetlo iz drugih (stranih) jezika moraju biti napisana u izvornom obliku (transkribirana na latinicu), npr. New York, Stuttgart, Loire...

Odgovori učenika moraju biti čitljivo napisani pisanim slovima (osim u zadacima u kojima je odgovor jedno slovo).

Za vrijeme testiranja ne smije se koristiti ništa osim navedenoga pribora za pisanje. Ova odredba podrazumijeva da natjecatelji ne smiju kod sebe (na sebi, ispod, u svojoj odjeći i slično) imati predmete koji na bilo koji način mogu dovesti u sumnju pravilno provođenje natjecanja. Učenici se ne smiju služiti atlasom, zidnom kartom ni računalom. Kartografski i grafički prilozi nužni za rješavanje zadataka sastavni su dio testa.

Potpuno ispravno riješeni zadaci, prema uputi za rješavanje vrednuju se s jednim, dva ili tri boda. U djelomično ispravno riješenim zadacima boduju se ispravno riješene čestice, ako u njima nije bilo korekcije odgovora. Netočno riješeni zadaci i naknadno ispravljeni odgovori te odgovori koji su pisani tiskanim slovima ili kombinacijom tiskanih i pisanih slova ne vrednuju se.

**U SVAKOM OD SLJEDEĆIH PET ZADATAKA JEDAN JE TOČAN ODGOVOR.
ZAOKRUŽI SLOVO ISPRED TOČNOG ODGOVORA.**

- 1** ☐ 1. Kojeg od navedenih datuma je polarni dan na cijeloj južnoj polarnici?
a) 21. ožujka b) 21. lipnja c) 23. rujna d) 21. prosinca
- 1** ☐ 2. Tko je od navedenih znanstvenika izradio prvu kartu Hrvatske?
a) Glavač b) Roglić c) Bošković d) Mohorovičić
- 1** ☐ 3. Što je od navedenog glavni pokretač egzogenih procesa?
a) Zemljina unutrašnja toplina b) gravitacija Zemlje
c) Sunčeva energija d) energija Mjeseca
- 1** ☐ 4. U kojoj je od navedenih vremenskih zona podne kada je ponoć prema srednjoeuropskom vremenu?
a) UTC b) UTC-10 c) UTC-11 d) UTC+12

Prostor za računanje:

- 1** ☐ 5. Koji od navedenih kontinenata ne presijeca južna obratnica?
a) Afriku b) Aziju c) Južnu Ameriku d) Australiju

**U SVAKOM OD SLJEDEĆA TRI ZADATKA DVA SU TOČNA ODGOVORA.
ZAOKRUŽI SLOVA ISPRED TOČNIH ODGOVORA.**

- 2** ☐ 6. Koji su od navedenih derazijski procesi?
a) deflacija b) puženje c) abrazija d) korazija e) odronjavanje
- 2** ☐ 7. Koja su od navedenih obilježja kratona?
a) česti potresi b) pretežno zaravnjen reljef c) prevladavaju stijene starog postanka
d) štitovi građeni pretežno od sedimentnih stijena e) brojne postvulkanske pojave
- 2** ☐ 8. Koji od navedenih planeta imaju rotaciju kraću od jednog Zemljinog dana?
a) Venera b) Mars c) Neptun d) Saturn e) Merkur

U SLJEDEĆIH OSAM ZADATAKA DOPUNI REČENICE.

- 1** ☐ 9. Niagarini vodopadi svake se godine pomiču uzvodno procesom _____.
- 3** ☐ 10. Prvi život na kopnu javlja se tijekom geološkog perioda _____ koji je dio geološke ere _____, odnosno geološkog eona _____.
- 2** ☐ 11. Najzastupljeniji kemijski elementi u litosferi su _____ i _____ (upiši pune nazive elemenata).
- 3** ☐ 12. Rasjed San Andreas nastao je na granici Tihooceanske i _____ litosferne ploče. Prema odnosu litosfernih ploča to je _____ granica, a dominantan pokret litosfernih ploča na navedenoj granici je _____.
- 2** ☐ 13. Za pješčane pustinje u Africi koristi se naziv _____, dok je u Središnjoj Aziji uobičajeni naziv _____.

- 2 ☐ 14. Ledenjak se kreće iz svog izvorišta kojeg nazivamo _____ prema nižim nadmorskim visinama te na svom putu egzorazijom oblikuje ledenjačku dolinu ili _____.
- 2 ☐ 15. Zemljini polovi ne sudjeluju u _____ Zemlje (*upiši vrstu gibanja*). Zemlja je spljoštena na polovima zbog djelovanja _____ sile u vrijeme nastanka planeta.
- 2 ☐ 16. Duljina zakrivljenih linija na otisnutim listovima topografskih karata mjeri se _____, dok se površine najpreciznije mjere _____ (*upiši nazive naprava*).

U SLJEDEĆA TRI ZADATKA U PAROVIMA POJMOVA KOJI SU PODEBLJANI I ODVOJENI KOSIM CRTAMA ZAOKRUŽI ONAJ POJAM KOJI JE TOČAN.

- 2 ☐ 17. Zemljin prirodni satelit Mjesec giba se oko Zemlje po **kružnoj / eliptičnoj** putanji, pri čemu se izmjenjuju četiri faze za vrijeme jednog okreta. Vrijeme potrebno Mjesecu da ponovno dođe u istu fazu naziva se **siderički / sinodički** mjesec. Mjesec je najbliže Zemlji za vrijeme **apogeja / perigeja** i tada su na Zemlji **niže / više** plime.
- 2 ☐ 18. Pustinja Sahara nastala je pretežno zbog smještaja u **tropskom / subtropskom** pojasu, ali aridnost povećava i hladna **Azorska / Kanarska** morska struja. Kao posljedica velikih dnevnih temperaturnih amplituda izraženo je **kemijsko / mehaničko** trošenje stijena, a erodirane čestice se snagom **leda / vjetra** prenose na velike udaljenosti.
- 2 ☐ 19. U dinarskom području raširen je krški reljef koji se razvija na **sulfatnim / karbonatnim** stijenama pretežno **paleozojske / mezozojske** starosti. Njihov glavni predstavnik je stijena vapnenac koja se sastoji pretežno od minerala **kalcita / dolomita** i osnovna su joj svojstva **elastičnost / neelastičnost** i topivost.

U SLJEDEĆA DVA ZADATKA POVEŽI DESNI STUPAC S LIJEVIM UPISIVANJEM SLOVA NA CRTU ISPRED POJMOVA U LIJEVOM STUPCU. U DESNOM STUPCU JEDAN POJAM JE VIŠAK.

- 2 ☐ 20. Poveži stijene s pripadajućom skupinom.
_____ klastična sedimentna stijena	A) gips
_____ intruzivna magmatska stijena	B) bazalt
_____ kemogena sedimentna stijena	C) kvarcit
_____ efuzivna magmatska stijena	D) granit
	E) pješčenjak
- 2 ☐ 21. Poveži reljefne oblike s glavnim egzogenim agensom koji sudjeluje u njegovu stvaranju.
_____ organizmi	A) barhana
_____ more	B) atol
_____ led	C) komčić
_____ vjetar	D) šejl
	E) klif

U SLJEDEĆIH SEDAM ZADATAKA UPIŠI ODGOVORE NA CRTE.

2

22. Mjesta A i B nalaze se na ekvatoru. Mjesto A smješteno je na 17° zgd, a mjesto B se nalazi 1 000 km istočnije od mjesta A.

a) Koliko su mjesta A i B udaljena u stupnjevima geografske dužine? _____.
(zaokruži rezultat na cijeli broj)

b) Na kojim se geografskim koordinatama nalazi mjesto B?

_____°
_____°

Prostor za računanje:

2

23. U mjestu A koje se nalazi na 40° igd je 14 sati i 24 minute prema lokalnom vremenu. U mjestu B je u istom trenutku 13 sati i 48 minuta.

a) Na temelju razlike u lokalnim vremenima izračunaj geografsku dužinu mjesta B.

_____.

b) Ako se mjesto B nalazi na „pola puta“ između ekvatora i Sjevernog pola, na kojoj se geografskoj širini nalazi? _____.

Prostor za računanje:

3

24. Iz točke u kojoj se sijeku početni meridijan i paralela na 60° sgš poletjela su dva aviona u različitim smjerovima. Od toga mjesta jedan je letio ravno na istok, a drugi na zapad. Avion koji je krenuo istok prešao je 55° geografske dužine, a onaj koji je krenuo na zapad prešao je 125° geografske dužine.

a) Koliko još kilometara moraju ukupno prijeći oba aviona da bi se sreli, ako znamo da je paralela na 60° sgš duplo kraća od ekvatora? _____.

b) Kada je avion A doletio na 55° igd, tamo je bilo prema pojasnom vremenu 16 sati. Koliko je sati bilo u istom trenutku u njegovoj polaznoj točki? _____.

c) Na kojem će se meridijanu sresti ako nastave letjeti međusobno jednakim brzinama?

_____.

Prostor za računanje:

25. a) Jedan list TK 1:50 000 prikazuje prostor veličine _____ φ i _____ λ .
b) Koliku površinu prikazuje jedan list TK 1:50 000, ako znamo da su dimenzije površine unutar okvira lista 40x55,5 cm? _____.

Prostor za računanje:

26. Uz objašnjenja upiši odgovarajuće pojmove.
a) Rasjednu pukotinu nazivamo _____.
b) Prateću pojava vulkanizma, otvore iz kojih izbija sumporovodik nazivamo _____.
c) Reljefni oblik u periglacialnim krajevima u obliku uzvišenja koje nastaje zbog pojave leda u tlu nazivamo _____.
27. Brojevima 1, 2, 3, 4 poredaj vrste vulkana prema vrsti erupcije. Brojem 1 označi vrstu vulkana s najmirnijom erupcijom, a brojem 4 vrstu s najburnijom erupcijom.
_____ plinijski _____ strombolski _____ vezuvski _____ islandski
28. Brojevima 1, 2, 3, 4 poredaj geološke periode prema starosti, počevši od najstarijeg (1) prema najmlađem (4).
_____ paleogen _____ ordovicij _____ trijas _____ perm

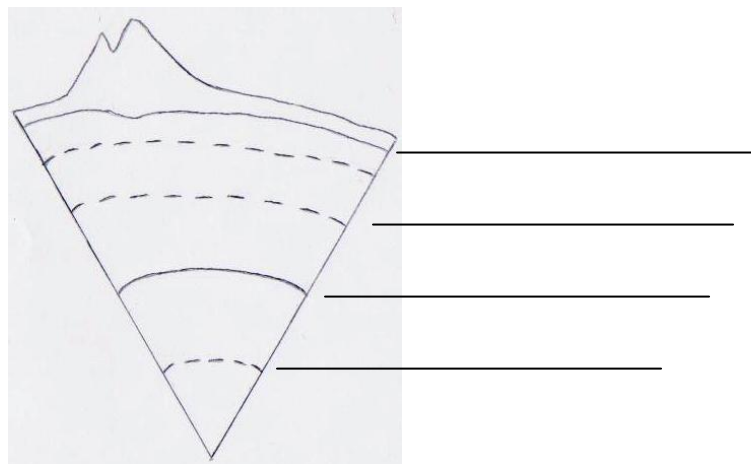
U SLJEDEĆEM ZADATKU U TEKSTU SE NALAZE TRI POGREŠNA POJMA KOJA SE SASTOJE OD JEDNE ILI DVIJU RIJEČI. PRONAĐI IH TE ZAOKRUŽI, ZATIM IH ISPIŠI ISPOD TEKSTA NA CRTE U LIJEVOM STUPCU, A POKRAJ NJIH U DESNOM STUPCU UPIŠI ISPRAVNE POJMOVE.

29. Voda je jedan od egzogenih agenasa koji sudjeluje u oblikovanju reljefa na Zemlji. Kombinacijom rada tekućica i padinskih procesa nastaju doline. U djelovanju tekućice razlikujemo mehanizam voda gornjeg, srednjeg i donjeg toka, jer u svakom dijelu toka nastaju karakteristični limnički reljefni oblici. Tekućica u svom gornjem toku ima veliku razaralačku snagu te prevladava erozija. U srednjem toku smanjuje se nagib te se stvaraju riječni zavoji ili meandri procesom dubinske erozije. U donjem toku tekućica gubi snagu te prevladavaju akumulacijski reljefni oblici poput ada, plavina i delta. Tekućica na tome području često taloži diluvijalne nanose.

_____	_____
_____	_____
_____	_____

SLJEDEĆIH ŠEST ZADATKA RIJEŠI UZ POMOĆ GRAFIČKIH PRILOGA.

- 2** 30. Grafički prikaz predstavlja građu
Zemljine unutrašnjosti.
a) Na priloženom isječku Zemljine
građe kosim crtama u cijelosti
ispuni litosferu.
b) Na odgovarajuću crtu upiši naziv
plohe diskontinuiteta koja dijeli
jezgru i plašt.

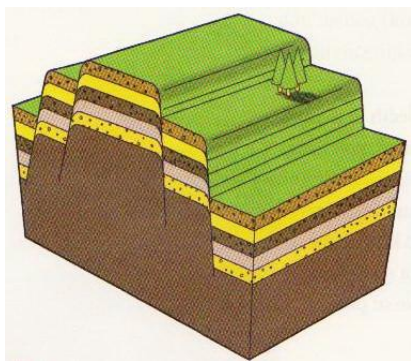

- 2** 31.

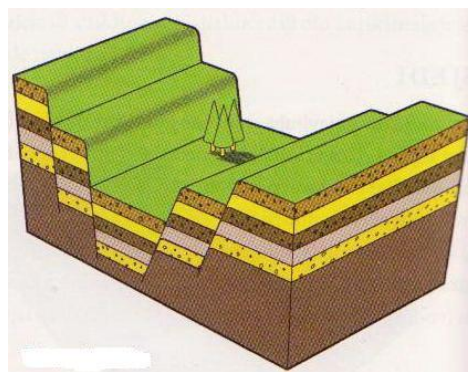

Na slici je prikazan Limski zaljev koji je nastao
potapanjem _____ i dijela riječne
doline rijeke _____.

- 2** 32. Na crte ispod slika upiši nazive prikazanih sustava rasjeda.

1)

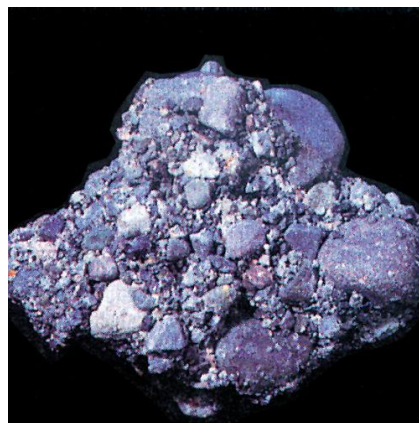

2)

- 2** 33. Na crte ispod slika upiši nazive klastičnih sedimentnih stijena.

1)

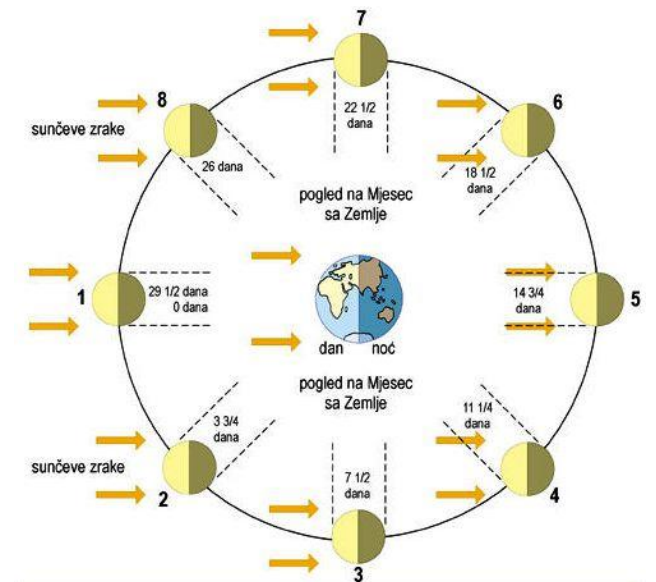
2)

2

34. a) Kojim je brojem na grafičkom prikazu označena faza Mladaka?

_____.

b) Kojim je brojem na grafičkom prikazu označena faza za vrijeme koje može doći do pomrčine Mjeseca? _____.

3

35. Na crte ispod slika upiši nazive reljefnih oblika. Također uz svaki reljefni oblik upiši slovo **A** ako nastaje pretežno akumulacijom ili slovo **D** ako nastaje pretežno denudacijom.

1)

2)

3)
